

Zarząd Główny
Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego
Inżynierów i Techników Ogrodnictwa
ZESPÓŁ RZECZOZNAWCÓW
00-034 Warszawa 053722
ul. Wawerska Nr 11a

Mazowieckie 7

1474

2

OLEŚIN - park podworski

Rodzaj dokumentacji	KATALOG PARKÓW woj. siedleckiego gm. Debe Wielkie	
Autorzy opracowania	mgr inż. J. Wolff mgr B. Dębowska, mgr inż. A. Wójcik	
Konsultanci	mgr Hanna Orzechowska	
Zlecniodawca	Zespół Rzeczoznawców SITO - NOT Warszawa	
Rok opracowania	1979	
Miejsce przechwywania niniejszego opracowania		Nr inw.

1815

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 1815

Nr inw. 1815 dep.
BIBLIOTEKA
~~Zarządu Ochrony i Konserwacji Zesp. Pałac.-Ogród.~~
~~Muzeum Narodowego w Warszawie~~
~~ul. Szwoleżerów Nr 9. tel. 29-67-78~~

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

Park, ogród, aleja, zieleni towarzysząca Rodzaj: klasztorny, zamkowy, parku / ogrodu: pałacowy, dworski, miejski Czas powstania: II poł. XIX w. Forma stylowa: krajobrazowy. Wielkość: 2,6 ha.		Nazwa: OLESIN Adres: gm. Deba Hlk. Województwo: Siedlce Użytkownicy: Społecz. Kościół Rola			
K R Y T E R I A		0	1	2	3
		zły	mierny	dob.	b.dob.
A I. Wartości zabytkowe	Stopień przetrwania elementów dawnego układu przestrzennego				
	1. Osie i ciągi kompozycji /relacja z architekturą/		+		
	2. Układ dróg		+		
	3. Stopień przetrwania starodrzewia		+		
	4. Układ wodny i pierw. ukształt. terenu			+	
	5. Zachowanie dawnych elementów architektury i małej architektury			+	
	II. Wartość układu przestrzennego				
	1. Jednorodność stylu całego układu lub wysoka czytelność nawarstwień stylowych		+		
	2. Wartość historyczna układu /dawność/		+		
	3. Wartość obiektów architektury		+		
	4. Reprezentatywność lub unikalność w skali regionu lub kraju		+		
	5. Wartości krajobrazowe i estetyczne			+	
	III. Wartości tradycji historycznej /w sensie potencjalnych walorów turystycznych/				
	1. Związek obiektu z postaciami lub wydarzeniami historycznymi	+			
	Wartości zabytkowe ogółem				
13					
B I. Wartości przyrodnicze i ekologiczne	Wartości przyrodnicze i ekologiczne				
	1. Rzadkie gatunki drzew i krzewów		+		
	2. Drzewa o charakterze pomników przyrody		+		
	3. Intensywność zadrzewienia		+		
	4. Stan zdrowotny drzewostanu		+		
	5. Znaczenie ekologiczne		+		
	Wartości przyrodnicze ogółem				
3					
Ogólna ocena obiektu					
16					

Analizę sporządził:

Data:

19-V-80.

Uwaga dotycząca koniecznej doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych - podać na odwrocie karty!

Drzewostan zewsząd nie skutki działalności
 Społecz. „Chemia”

CZĘŚĆ OPISOWA

=====

STOWARZYSZENIE NAUKOWO-TECHNICZNE
INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW OGRODNICTWA
ZESPÓŁ RZECZOZNAWCÓW
Warszawa ul. Warecka 11a

EWIDENCJA PARKU W OLESINIE
gmina - Dębe Wielkie
województwo - siedleckie

PROJEKTANCI

mgr inż. Jadwiga Wolff *Wolff*

mgr Barbara Debowska *Deb*

mgr inż. Albert Wójcik *Wójcik*

KONSULTANT

mgr Hanna Orzechowska *Orzechowska*

MIŃSK MAZOWIECKI, dn. 10. grudnia 1979r.

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 1815

METRYCZKA PARKU – OGRODU

1	Adres:	miejscowość (dzielnica, ulica, nr posesji) – Olesin	– gmina – Debe Wielkie	województwo – siedleckie
2	Nazwa parku:	aktualna – park podworski	dawna – park dworski	
3	Rodzaj parku i stan jego zachowania	Park krajobrowowy .Masowe schną tu drzewa ze względu na sąsiedztwo z "Chemą" PUSOWA WIEKURZĄCZONY OKRĘG 8/818 ŁĄCZNIŁ Z BUDOWĄ DWORU		
4	Czas powstania	II połowa XIX wieku, urządzony około 1913r. łącznie z budową dworu.		
5	Położenie parku:	w odległości około 3 km na północ od drogi E-8 W-wa -Terespol na wysokości Debe Wielkiego.		
6	Powierzchnia parku:	ogółem ha – 2,6	w tym wód ha – 0,2	czy są na niej budynki i jakie – kryty gontem, obora podworska, inne -pomieszczenia gospodarcze SKR -2 budynki murowane
7	Użytkownik parku;	Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Olesinie gm. Debe Wielkie		
8	data i nr rejestru –	nie wpisany do rejestru zabytków woj. siedleckiego		
9	Istniejące dokumentacje (data i autor):	pomiar sytuacyjno-wysokościowy – -		inwentaryzacja zieleni – -
		studium historyczne – -		założenia techniczno-ekonomiczne – -
		techniczne, branżowe dokumentacje i ekspertyzy – -		
10	Przeprowadzone dotychczasowe remonty;	Budynki. Dwór wymaga kapitalnego remontu		

RECENZJA EWIDENCJI PARKU

Nazwa parku - adres - O L E S I N gm. Dębe Wielkie woj. siedlecki

Autor ewidencji - J. Wolff, B. Dębowska, A. Wójcik. Rok oprac. 1979

Czy ewidencja wykonana jest zgodnie z instrukcją - tak z po-
łączeniem stanu obecnego z próbą odtworzenia dawnej kompozycji
ze względu na brak materiałów historycznych i ikonograficznych.

Czy jest kompletna - tak

Analiza historyczna - oparta na bibliografii oraz Księdze
hipotecznej majątku i wywiadzie terenowym - uzależniona od ich
treści.

Wykorzystanie źródeł - jak wyżej

Analiza układu przestrzennego - właściwa

Inwentaryzacja roślin - bardzo dobra

Analiza stopnia zachowania - prawidłowa

Wnioski autorów ewidencji - słuszne

Dokumentacja fotograficzna - wystarczająca

Ocena planu parku - bardz dobry

Ogólna ocena ewidencji - dobra

Konkluzja: ewidencja wykonana jest poprawnie i może być przy-
jęta:

Ewidencja wymaga poprawek w części

Ewidencja nie może być przyjęta z powodu:

Miejscowość i data 14.XI.79. Recenzent nieczytelny

Hanna Orzechowska
ze zgodności Troffa

Spis treści

CZĘŚĆ OPISOWA

I. Dane ogólne

II. Krótka analiza historyczna

1. Krótki rys historyczny obiektu

2. Dawne plany

3. Materiały i źródła do dziejów parku

III. Charakterystyka stanu istniejącego z omówieniem elementów dawnej kompozycji.

1. Układ przestrzenny i zmiany w nim zachodzące.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin.

a/ Wykaz drzew i krzewów.

b/ Udział procentowy gatunków drzew.

c/ Ogólna charakterystyka szaty roślinnej.

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego.

IV. Wnioski

CZĘŚĆ FOTOGRAFICZNA

1. Wykaz fotografii

2. Fotografie - 6 szt. form. 9x14 cm.

I. Dane ogólne.

Park z dworem w Olesinie położony jest w woj. siedleckim gm. Dębe Wielkie w odległości około 3 km na północ od drogi E-8 prowadzącej z Warszawy do Siedlec.

Park zajmuje powierzchnię 2,6 ha i graniczy od wschodu z terenem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Olesinie, od północy przylegają do niego grunty orne wsi Olesin. Granicę południową parku wyznacza droga prowadząca z Dębego Wielkiego do zakładu Spółdzielni Pracy "Chema", który to zakład jest zachodnim sąsiadem tego terenu. Dwór i park użytkuje Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Olesinie.

Park zabatkowy nie wpisany do rejestru zabytków.

II. Krótka analiza historyczna.

1. Krótki rys historyczny obiektu.

Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich t. VIII z 1886r. informuje o Olesinie "Wieś i dwa folwarki pow. nowo-miński gmina Dębe Wielkie. parafia Długa Kościelna, odległość 9 wiorst od Mińska, ma 167 mieszkańców, 465 mórg ziemi włościańskiej. Folwark Olesin w 1878r posiada 490 mórg gruntów ornych i 490 mórg łąk, pastwisk i lasów, 13 budynków drewnianych. Folwark Olesin Mały-168 mórg, 2 budynki murowane i 8 drewnianych".

Katalog Zabytków Sztuki w Polsce nie zawiera w wykazie Olesina.

W księgach hipotecznych cz. II dla nieruchomości "Dobra ziemskie Olesin w powiecie Mińsko-Maz" czytamy "w 1913r. dobra ziemskie Olesin nabywa ks Stanisław Zaremba syn Franciszka.

11.08.1917r. ks Stanisław Zaremba sprzedaje dobra Olesin Eleonorze i Janowi Kazimierzowi Zaglenicznym.

21.08.1931r. aktem własności dobra Olesin przejmuje Irena z Zaglenicznych Maciejewiczowa z dożywociem dla sprzedających Eleonory i Jana Zaglenicznych.

W 1946r. dobra należące do Ireny z Zaglenicznych Maciejewiczowej przechodzą na własność państwa.

Obecnie park i zabudowania są w użytkowaniu Spółdzielni Kółek Rolniczych w Olesinie gm. Dębe Wielkie.

2. Dawne plany.

Nie zachowały się fotokopie, względnie odrysy dawnych planów.

3. Materiały i źródła do dziejów parku.

a/Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t VIII, W-wa 1886r.

b/Państwowe Biuro Notarialne w Mińsku Mazowieckim - Księga majątkowa.

c/Mapa geodezyjna w skali 1:500 /Wojewódzkie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych w Mińsku Maz./.

d/Przekaz ustny ob. Piotra Muchy /l.84/ zam. we wsi Olesin gm. Dębe Wielkie.

III Charakterystyka stanu istniejącego z omówieniem elementów dawnej kompozycji.

1. Układ przestrzenny i zmiany w nim zachodzące.

Plan założenia parkowo-dworskiego ma kształt zbliżony do prostokąta. Północne i wschodnie ramiona prostokąta przylegają do sadu i gruntów ornych.

Południowa granica parku dochodzi do drogi prowadzącej z Dębego Wielkiego do zakładu nr 2 Spółdzielni Pracy "Chema". Zachodni brzeg parku graniczy z linią ogrodzenia terenu Spółdzielni Pracy "Chema". Całość parku nie jest

ogrodzona. Dojazd do dworu pozostał nie zmieniony od czasu założenia parku. Z byłej alei prowadzącej do dworu pozostały nieliczne drzewa ponad 100-letnie lipy, dęby i klony srebrzyste/zdjęcie nr 4./.

Centralnym punktem założenia parkowo-dworskiego jest dwór /zdjęcie nr 1,2/ parterowy, murowany, kryty gontem.

Do dworu prowadzą aleje połączone łagodnym łukiem.

Jedna z nich zakomponowana jest prawie na osi dworu - druga natomiast osunięta około 30m na zachód. Zapewne dawniej tworzyły one bardziej niż obecnie zadrzewione aleje. Wejście do dworu pozostało to samo, znajduje się ono od strony południowej w portyku 4-ro kolumnowym/zdjęcie nr1/ Nad Głównym wejściem balkon z widokiem na aleję i dziedzińiec wjazdowy.

W skrzydle zachodnim mieściła się kuchnia i pomieszczenia gospodarcze. W południowej części budynku na poddaszu były pokoje gościnne. Od strony północnej dworku znajdował się taras, z którego roztaczał się widok na staw z wyspą/5/.

Obecnie widok ten szpecą prymitywne komórki na opał/6,7/. Dwór był murowany w 1913r. dla ks Stanisława Zaremby.

Na wysepce jest niewielka drewniana kaplica /zdjęcie nr3/ zbudowaną -według przekazów ustnych- przed 1913r.

Na wysepkę prowadził mostek /m/. Obecnie wokół kaplicy rosną zarośla z jarzębiny, brzozy, osiki, mostek został zniszczony.

Teren otaczający staw jest najsilniej zadrzewiony starodrzewem brzoź, robinii, dębów i olch.

Północną granicę parku wyznaczała kiedyś aleja grabowa. Oddzielała ona sad od parku, tworzyła atrakcyjny ciąg

spacerowy nad stawem. Obecnie pozostały młode odrosty

grabów, stare drzewa uległy zniszczeniu.

W północno-zachodniej części parku był piękny starodrzew dębów, lip, kasztanowców i innych drzew zniszczonych przez sąsiadujący z tym terenem zakład Spółdzielni Pracy "Chema". Zakład ten produkuje środki antykorozyjne m.in. bitex; zanieczyszcza powietrze amoniakiem, oparami benzyny i alkoholu etylowego oraz tlenku azotu. Efektem sąsiedztwa jest uschnięcie ponad 20 drzew i usychanie następnych trzydziestu kilku /zdjęcie nr 5/.

W kierunku zachodnim od dworu są usytuowane zabudowania gospodarcze SKR /2.3/.

Z byłych dworskich zabudowań gospodarczych pozostała stara chlewnia/8/ i ślad po fundamentach pod oborę/9/.

Wszystkie zabudowania gospodarcze usytuowane były w części północno-zachodniej poza parkiem, przylegały one od wschodu do sadu. Obecnie pozostała jedynie chlewnia, nie jest użytkowana.

Pierwotnie całość założenia parkowo-dworskiego otoczona była od zachodu, północy i wschodu sadami.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin.

a/ wykaz drzew.

Lp.	Nazwa gatunkowa		Przedz. pierśn. /cm/	Wiek /lat/	Liczba drzew /szt./
	polska	łacińska			
1	2	3	4	5	6
	iglaste				
1	sosna pospolita	Pinus silvestris	31-67	70-100	9
2	świerk pospolity	Picea excelsa	35	90	2
3	daglezwja Douglasa	Pseudotsuga taxifolia	21-40	70-90	7
	liściaste				
1.b	brzoza brodawkowata	Betula verrucosa	21-65	40-70	37
2.	topola osika	Populus tremula	22-35	30-50	2

c.d.	1	2	3	4	5	6
3	olsza czarna	Alnus glutinosa	21-50	20-70"	11	
4	dąb szypułkowy	Quercus robur	15-130	20-180	52	
5	Grab pospolity	Carpinus betulus	21-40	30-80	38	
6	klon srebrzysty	Acer saccharinum	44-52	100-120	3	
7	robinia akacjowa	Robinia pseudo-acacia	27-45	40-70	19	
8	kasztanowiec biały	Aesculus hippocastanum	20-55	40-80	2	
9	lipa drobnolistna	Tilia cordata	21-70	40-100	9	
10	jesion wyniosły	Fraxinus excelsior	31-80	40-120	9	

W wykazie nie uwzględniono drzew suchych.

b/udział procentowy gatunków drzew.

Lp.	Nazwa gatunku	Udział gatunku w %
1.	Dąb szypułkowy	28,5
2.	Grab pospolity	20,9
3.	Brzoza brodawkowata	20,8
4.	Robinia	10,3
5.	Olsza czarna	6,0
6.	Lipa drobnolistna	4,9
7.	Jesion wyniosły	4,9
8.	Pozostałe gatunki	3,7

c/ Ogólna charakterystyka szaty roślinnej.

W parku przeważa stary ponad 70-letni drzewostan.

Stanowi on 70% wszystkich drzew, są to głównie lipy, dęby i jesiony. Najstarszy i najokazalszy dąb rośnie na południowy wschód od dworu na pograniczu sadu. Ma on pierśnicę 130 cm i szacuje się go na około 180 lat.

Z najstarszych drzew na uwagę zasługują trzy klony srebrzyste usytuowane od strony południowej dworu/zdjęcie nr 4/

stan zdrowotny tych drzew jest jeszcze dobry. Drzewa te stanowią dosyć ładny element kompozycyjny, niegdyś wchodziły one zapewne w skład drzewostanu tworzącego aleję wjazdową.

Część starego drzewostanu uległa zniszczeniu, o czym wspomniano wyżej. Drzew tych nie podano w wykazie dendrologicznym. Są to 22 drzewa w części północno-zachodniej parku, 37 następnych drzew w kierunku północno-zachodnim jest usychających. Sąsiedztwo z zakładem "Chemy" bardzo niekorzystnie wpływa na stan zdrowotny drzewostanu.

30% ogólnej liczby drzew stanowią drzewa młode poniżej 50 lat, występują one głównie nad stawem i w alei grabowej.

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego.

Park pozostaje obecnie w granicach pierwotnych z tym jednak że w części południowo-zachodniej zostały w okresie powojennym usunięte drzewa - obecnie nieużytek.

Z byłych zabudowań dworskich pozostał tylko dwór i budynek gospodarczy - chlewnia / nie wykorzystywana obecnie /, pozostałe zabudowania inwentarskie zostały rozebrane.

Były one usytuowane poza północną granicą parku.

Po wojnie postawiono budynek gospodarczy /2/ dla Spółdzielni Kółek Rolniczych w kierunku zachodnim od dworu.

Poza tym na zapleczu dworu w pobliżu stawu ustawiono szereg - szeregu - szpecących teren - prowizorycznych komórek /6,7/.

Cały park według relacji ob. Muchy otoczony był pierwotnie sadami o czym świadczą obecnie nieliczne drzewa owocowe.

Po wojnie poza zachodnią granicą parku wycięto sad i wybudowano zakład chemiczny pierwotnie Spółdzielni Pracy "Halogen" a później "Chema".

Zachowała się zasadnicza oś kompozycji parku - północ-południe dwie aleje wjazdowe ,dwór/1/, staw z wysepką

i kapliczką/5/.

Pierwotnie zapewne z tarasu północnego dworu było otwarcie widokowe na staw i wyspę.

Obecnie południowy brzeg stawu otaczają ^Cdrzewa, głównie olsze i robinie w wieku ok. 50 lat.

Z dróg wewnętrznych zachowały się w stanie szczątkowym jedynie aleja wjazdowa oraz grabowa nad północnym brzegiem stawu. Można też sądzić, że istniały jakieś drogi, aleje wokół stawu.

IV. Wnioski.

1. Całość założenia parkowo-dworskiego winna być objęta ochroną konserwatorską w granicach oznaczonych na planie.
2. W związku z agresywnością pyłów i gazów Spółdzielni "Chema należy zasignalizować władzom terenowym konieczność rewizji procesu technologicznego tego zakładu i analizę pod kątem zmniejszenia szkodliwości działania gazów na ludzi zatrudnionych w Spółdzielni Kółek Rolniczych oraz na rośliny.
3. Zabezpieczyć stary drzewostan parku przed procesem niszczenia poprzez usunięcie suchych drzew oraz suchych i uszkodzonych gałęzi, oczyszczenie, ~~dezynfekację~~ i zabezpieczenie ubytków.
4. Opracować układ alej w parku, starając się odtworzyć ich możliwy dawny przebieg - poprzez analizę obecnej sytuacji terenowej.
5. Usunąć szpecące teren prowizoryczne komórki na południowym brzegu stawu.

CZĘŚĆ FOTOGRAFICZNA
=====

1. Wykaz fotografii

2. Fotografie - 5 sztuk

Wykaz fotografii

Nr 1. Południowy fronton dworku z głównym wejściem

Nr 2. Północno-wschodnia elewacja dworu.

Nr 3. Fragment stawu z wysepką i kapliczką

Nr 4. Fragment alei wjazdowej z klonem srebrzystym
i dębem.

Nr 5. Fragment północno-zachodniej części parku z
usychającymi drzewami.

Fot.nr 1 Południowy fronton dworku
z głównym wejściem.

Fot.nr 2 Północno-wschodnia elewacja
dworu.

Fot.nr 3 Fragment stawu z wyspą i kapliczką.

Fot.nr 4 Fragment alei wjazdowej z klonem srebrzystym i dębem.

Fot.nr 5 Fragment północno-zachodniej części
parku z usychającymi drzewami.

CZĘŚĆ RYSUNKOWA
=====

GMINA DĘBE WIELKIE

RESZTKI OGRODU DWOLOWEGO - GRUNTY ORNE